

KAS BUDISTID TÄHISTAVAD JÕULE?

Kuna lähenevate jõuludega ilmuvad avalikesse kohtadesse imelised dekoratsioonid, värviline valgustus, päkapikud ja piparoorid ning kõik muu mis jõulude juurde käib, siis võib tekkida küsimus, kas ka budistid tähistavad jõule?

Enamik eestlaseid on ateistid, kuid ka paljud ateistid toovad jõulude ajal tупpa kuuse ja ehivad selle kaunistustega. Värske kuusevaigu lõhn, dekoratsioonid ja hubane küülasära tekitavad kodus mõnusa tunde.

Paljudele kristlastele võib olla üllatuseks, et budistide hoiak teiste usundite pühadesse on positiivne. Tipitakas toodud Brahmavihāra Subha Sutta (M. 99) räägib sellest, kuidas noor braahmani õpilane Subha Todeyyaputta läks Buddha juurde ja esitas talle mitmeid küsimusi. Subbha väitele sellest nagu kuulduste järgi õpetaks Buddha teed jumal Brahmā juurde, vastas Buddha et sõbralikkuse, kaastunde, osavõtlikku rõõmu ja võrdse suhtumise arendamine meeles ongi tee jumal Brahmā asupaika, kuna need neli meeleaseisundit on kõikehõlmavad ning mõõtmatud. Sestap on rõõmustab budist sõbralikult koos kristlastega.

Budismis on hästi tuntud ka bodhisatta ideaal. Ennem kui Buddha virgus, aitas ta isetult lugematuid ajastuid kõiki abivajajaid. Bodhisatta'ks ehk virgumis-olendiks nimetatakse budismis seda, kes loobub maisest teiste hüvanguks, et aidata kõiki olendeid. Ta arendab endas kaastunnet, headus ja lahket sõbralikkust kõikide olendite suhtes. Bodhisatta käitumise kirjeldusega sobib suurepäraselt ka Jeesus, kes aitas isetult kannatavaid inimesi ja oli teistele eeskujuks kaastunde, armastuse ja lahke headusega.

Mõned võivad ehk küsida, kas budistil võiks olla kodus kuusepuu? Enamik inimesi ilmselt ei teagi, et n.n. 'jõulupuul' oli osa algselt talvist pööripäeva tähistavast paganlikust traditsioonist, mis oli kiriku poolt keelatud ning mida kristlased sugugi ei tahtnud omaks võtta. Alles pärast seda kui kuninganna Victoria 1800. aastate lõpus jõulupuud propageerima hakkas, kiitsid selle ameeriklased heaks. Isegi jõulupühade aeg (25. detsember) oli tol ajal väga populaarne kuna just siis tähistati paganlikku pööripäeva. Kuni tänaseni on Jeesuse täpne sünnikuupäev teadmata. Kuna toona olid detsembrikuised pidustused saanud tavaks, kasutas kirik ära juba väljakujunenud traditsioone ja nimetas paganlikud pühad ümber kristlikeks pühadeks. Detsembris tähistatakse ka terve kuu budistide seas olulist bodhi-päeva ehk Buddha virgumise päeva. Sarnaste värviliste valgustustega mida ka kristlased kasutavad kuusepuul, ehitakse detsembris budistlikes kodudes viigipiid (ehk kummipuud) - või siis kuusepuu, sõltub sellest mida konkreetne pere eelistab. Seega, kuusepuu tuppatoomine jõulude ajal budistlikus peres on igati sobilik, eriti seda juhul kui osad pereliikmed on kristlased ja teised budistid.

Jõulude ajal kingituste jagamine (või kuuse alla panemine) on samuti suhteliselt hiline komme. Budistide seisukohast esindab see sõbralikkuse, hoolivuse ja armastuse väljendamist. Jõulude ajal ei sobi kinkida näiteks relva, kuna jõulud tähistavad rahu ja armastust kogu inimkonna suhtes.

Kui aga rääkida vaimsetest kingitustest, siis Buddha ja Jeesuse vaimsed pärandikingid on muidugi erinevad. Jeesus õpetas päästet läbi palve ja usu jumalasse mis saabub tulevikus, peale surma. Buddha õpetas kannatustest vabanemist läbi meeletreeningu, mis on võimalik saavutada juba selles elus, siin ja praegu. Sellepärast ei saa ka budismi rangelt võttes nimetada usundiks, kuna budism pole ei usu, palve ega jumaluse (või Buddha) teenimise kaudu vabanemine, samas tunnistavad aga ka budistid jumalate olemasolu.

Ajalooline Buddha Gotama polnud jumal, ta oli tavaline inimene kes saavutas mõtluse abil meele lõpliku virgumise ja vabanes. Kui kristlane kummardab Jeesuse kuju ees, palvetab ta, et Jumal tema patud andeks annaks ning vabastaks ülekohtust. Budist kummardab aga Buddha kuju ees austusest, kuna Buddha avastas tee, mida järgides vabaneb inimene kõikidest kannatustest - kuid seda teed mööda tuleb meil endil käia.

Kristluses on päästvateks vahendites moraal, usk ja palved mis viiavad jumalani, kes omab ainuvõimu vabastada inimene pattudest. Ka budistid kummardavad Buddha kuju ees kuid nende eemärk on teine. Kui kristluses eeldatakse pattude ülestunnistamist mis läbi armastav ja õiglane jumal annab inimestele nende eksimused andeks ja puhastab nad ülekohtust, siis budist teab, et kui kui palju ta ka Buddhat ei paluks, Buddha ei saa teda päästa. Me peame ise arendama endas tarkust, moraalsust ning teadvustamist ning treenima mõtluses oma meelt et vabaneda valedest vaadetest ja piiravatest meeleplekkidest; vaid see viib virgumiseni ehk kõikide kannatuste lõplikule lakkamisele. Kui budist ohverdab Buddha kujule toitu või vett, pole see sama mis jumalale annetamine; see on lihtsalt headuse, kaastunde ja lahke jagamise rituaalne akt. Samas on nendes rituaalides ka ilmseid sarnasusi. Näiteks annetades pühakojas lilli või viirukeid tahetakse tunda, et ollakse elavale eeskujule lähedal ja saadakse seeläbi inspiratsiooni tema üllast isiksusest. Oma õpetaja kuju ees kummardamisega väljendavad nii kristlased kui budistid austust ja alandlikkust.

Ka kingituste kinkimise traditsioonis osalemine on sobilik, kuna sellega saab budist praktiseerida isetut headust ja maisetest asjades loobumist. Kink ei peaks olema soetatud ajendatuna mingist reklaamist või kampaaniast vaid järgima saaja vajadusi, tulema südamest ning väljendama budisti asutust kristlaste vastu.

Kokkuvõtteks võib öelda, et budistile on täiesti sobilik jõulude ajal koos kristlastega rõõmustamine, kuna sõbralikkus, kaastunne, hoolivus ja lahkus on universaalsed. Seega, kas ka budistid tähistavad jõule?

Vastus on: aga loomulikult!

Ilusat pühadeaega ja rahuküllast kulgemist!

Thitañāṇo Bhikkhu

8. detsember 2015, Bangkok